

TỰ LÀM ĐỒ CHƠI THEO HƯỚNG LỒNG GHÉP - CHI PHÍ THẤP CHO TRẺ 24-36 THÁNG TUỔI

NGUYỄN THỊ TRIỀU TIÊN*

Ngày nhận bài: 05/11/2016; ngày sửa chữa: 08/11/2016; ngày duyệt đăng: 14/11/2016.

Abstract: Toys play an important role in learning activities of children, helping children learn to play and play to learn. However, toys in preschools in Vietnam have not equipped fully under instruction of Ministry of Education and Training. Main reason is toys made by Vietnamese companies have not meet requirements of society both in quality, model and prices, whereas foreign products (most from China) are not put under control so worries parents and social community. Therefore, making toys is required. In this article, author introduces some methods of making integrated toys with affordable cost for children aged 24 to 36 months. These methods have been applied in preschools in Lien Chieu district, Danang city and approved feasibility.

Keywords: Teaching aids, toys, making toys, integrated toys affordable cost.

1. Đặt vấn đề

Mặc dù Bộ GD-ĐT đã có Thông tư số 02/2010/TT-BGDĐT ban hành việc sử dụng đồ dùng, đồ chơi (ĐD, ĐC) thiết bị dạy học tối thiểu dùng cho giáo dục mầm non (GDMN) nói chung, trẻ 24-36 tháng tuổi nói riêng, tuy nhiên, trong thực tế, việc vận dụng bộ danh mục này ở các trường mầm non trên cả nước cũng như từng vùng miền còn nhiều hạn chế. Bài “*Thị trường ĐC trẻ em: Sắp đến thời ĐC Việt?*” [1] đã nêu nhận định rằng các sản phẩm ĐC của Việt Nam không đa dạng, chỉ xoay quanh một số mặt hàng truyền thống hoặc ý tưởng không sáng tạo, trong khi ĐC trẻ em do Trung Quốc sản xuất chiếm 90% thị trường Việt với mẫu mã đa dạng, giá rẻ nên được người tiêu dùng ưa chuộng. Các doanh nghiệp Việt Nam chỉ mạnh về sản xuất ĐC bằng gỗ và khách hàng chủ yếu là những người có thu nhập khá và trung bình trở lên. Nhiều bài viết khác trên các báo cũng thể hiện sự lo lắng khi chất lượng của ĐC do Trung Quốc sản xuất chưa được kiểm soát tốt và nghi ngờ có ảnh hưởng xấu đến tình trạng sức khỏe của trẻ em...

Hiện nay, nhiều trường mầm non ở Việt Nam có tổ chức các hội thi thiết kế ĐD, ĐC cho trẻ nhưng các ĐC được thiết kế chủ yếu mang tính trưng bày, khó sử dụng linh hoạt trong việc tích hợp các nội dung giáo dục (GD) cho trẻ. Như vậy, vấn đề đặt ra là làm thế nào để giáo viên (GV) có thể tự thiết kế ĐD, ĐC đa chức năng, phù hợp với đặc điểm tâm sinh lí của trẻ, dễ sử dụng hiệu quả, dễ làm, bền và chi phí thấp, qua đó nâng cao chất lượng chăm sóc, GD trẻ em? Bài viết này phân tích những vấn đề đặt ra trong câu hỏi đó.

2. Ý nghĩa của việc tự làm ĐC theo hướng lồng ghép - chi phí thấp

Tự làm ĐC theo hướng lồng ghép - chi phí thấp mang nhiều ý nghĩa như:

- *Về mặt sư phạm:* Tự làm ĐC là một trong những phương hướng quan trọng của công tác GD, cả về mặt sư phạm lẫn kinh tế. ĐC tự làm thể hiện được sự nhiệt tình, sáng tạo của GV và cả trẻ trong quá trình sưu tầm nguyên vật liệu sẵn có để tạo ra những ĐC có giá trị. ĐC được làm theo hướng lồng ghép không chỉ dạy trẻ một nội dung nhất định mà còn có thể linh hoạt qua nhiều nội dung, nhiều chủ đề và nhiều lứa tuổi khác nhau. Quá trình làm và sử dụng ĐDĐC trong các hoạt động sẽ tạo ra động cơ học tập hiệu quả, giúp trẻ tập trung chú ý cao và việc tiếp nhận kiến thức mới trở nên dễ dàng, sâu sắc hơn [2].

- *Về mặt kinh tế:* ĐC tự làm theo hướng lồng ghép - chi phí thấp được GV, phụ huynh và trẻ tự chế tạo tại trường, tại gia đình từ các nguồn nguyên, vật liệu tái chế, đơn giản, sẵn có tại địa phương, giá thành thấp và không mất nhiều thời gian.

- *Về mặt xã hội:* ĐC tự làm đã bổ sung cho nguồn thiết bị dạy học đã được sản xuất hàng loạt, phục vụ kịp thời những yêu cầu dạy và học. Thông qua việc tự làm ĐC giúp GV, phụ huynh và cộng đồng sát lại gần nhau hơn; hiểu nhau hơn; chia sẻ và thông cảm nhau nhiều hơn trong việc chăm sóc và GD con trẻ. Ngoài ra, GV, phụ huynh, đặc biệt là trẻ khi sử dụng ĐC sẽ được trải nghiệm, khám phá các nguyên vật liệu, được rèn luyện tính cẩn cù, cẩn thận, tỉ mỉ, ý thức tổ chức kỉ luật và quý trọng thành quả lao động của mình.

3. Các yêu cầu đối với ĐC tự làm theo hướng lồng ghép - chi phí thấp

- *Đảm bảo mục đích sư phạm:* ĐC có nhiệm vụ hình thành, củng cố các khái niệm về các biểu tượng, các sự vật hiện tượng phù hợp với nội dung, lứa tuổi.

- *Đảm bảo tính mở, đa dạng theo hướng lồng ghép:* ĐC có thể linh hoạt sử dụng với nhiều nội dung;

* Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng

nhiều hoạt động; nhiều chủ đề GD khác nhau và nhiều lứa tuổi khác nhau.

- **Đảm bảo tính ưu việt:** ĐC phải dễ làm, không mất quá nhiều thời gian và công sức để tạo ra nó. Nguyên liệu để làm ĐC phải có giá thành rẻ, dễ tìm, là đồ tái chế, vật liệu tự nhiên sẵn có và thân thiện với môi trường. Có thể kêu gọi sự tham gia cùng làm từ phía trẻ, phía phụ huynh và cộng đồng, đảm bảo độ bền và an toàn vệ sinh khi sử dụng.

- **Đảm bảo tính thẩm mỹ:** ĐC phải có cấu trúc cân đối; hình dạng; kích thước; màu sắc hấp dẫn; đảm bảo được sự mới lạ, sáng tạo, đẹp... kích thích trí tò mò của trẻ.

4. Giới thiệu một số mẫu ĐC tự làm theo hướng lồng ghép - chi phí thấp

4.1. Các ĐC được thiết kế: Dựa vào đặc điểm tâm, sinh lí của trẻ và nội dung chương trình GD trẻ 24-36 tháng tuổi, chúng tôi đã tự thiết kế các ĐC như sau:

Tên ĐC: Chiếc hộp toàn năng

Hình 1. Chiếc hộp toàn năng

- **Chi phí cho ĐD:** 15.000 đồng (giấy màu, bìa gương, keo, xốp bitits)

- **Mục tiêu:** Giúp trẻ linh hoạt hình thành các biểu tượng về các sự vật hiện tượng theo nội dung và chủ đề cụ thể. Phát triển khả năng quan sát và phân loại các đối tượng.

- **Cách làm:** Chọn 1 thùng carton (thùng mì tôm, thùng đựng giấy...) hoặc dùng bìa mô hình để tạo thành khối hộp. Tùy vào kích thước của khối hộp mà chúng ta có thể khoét các lỗ bằng các hình hình học ở phía trên hộp. Tương ứng với mỗi lỗ được khoét, ta dán các bìa gương trong. Phía trong của khối hộp, ta

làm các hộp đựng đối tượng tương ứng với các lỗ khoét (như hình 1).

- **Cách sử dụng:** Tùy vào từng nội dung và chủ đề, có thể linh hoạt khi sử dụng. Ví dụ với nội dung: Dạy trẻ nhận biết, phân biệt các hình hình học, phân biệt màu sắc, kích thước, các bộ phận trên cơ thể bé... GV chuẩn bị nhiều thẻ lô tô rời tương ứng với các nội dung. Chẳng hạn như thẻ rời về hình ảnh của các bộ phận: mắt; mũi; miệng; tai... Tiếp theo, GV đặt hình ảnh cân cung cấp cho trẻ vào ô bìa gương tương ứng với các lỗ được khoét. Cách chơi: trẻ chọn hình ảnh được yêu cầu ở ô bìa gương bỏ vào ô khoét lỗ. Sau khi kết thúc trò chơi, GV kéo các hộp đựng đối tượng ra cùng trẻ kiểm tra xem kết quả có thực hiện đúng theo yêu cầu.

Hộp toàn năng này không chỉ dành cho trẻ lứa tuổi 24-36 tháng tuổi mà có thể sử dụng cho trẻ các độ tuổi khác trong GD để giúp trẻ nhận biết, phân biệt các buổi trong ngày, các mùa trong năm, các biểu tượng số lượng, hình dạng, chữ cái... Ví dụ: dạy trẻ nhận biết số lượng trong phạm vi 6, GV bỏ các chữ số,

kèm theo hình ảnh của đối tượng như: lá; hoa; quả; phương tiện giao thông... ở mỗi bìa gương, như: Ở ô bìa gương có thể số 6 và hình ảnh chiếc lá thì trẻ phải bỏ vào lỗ khoét tương ứng là 6 chiếc lá. Sau khi thực hiện xong các yêu cầu, GV kéo hộp đựng đối tượng ra kiểm tra lại kết quả (như hình 1).

Tên ĐC: Zíc zắc kì diệu (xem hình 2)

- **Chi phí cho ĐD:** 20.000 đồng (bóng bàn, bìa gương, keo, xốp bitits).

- **Mục tiêu:** Giúp trẻ linh hoạt hình thành biểu tượng về sự vật hiện tượng theo nội dung và chủ đề cụ thể. Phát triển khả năng quan sát và kích thích hứng thú cho trẻ.

Hình 2. Zíc zắc kì diệu

- *Cách làm:* Chọn 1 tấm bìa cứng carton hoặc dùng bìa mô hình hoặc tấm gỗ có kích thước 30 x 40 cm. Trên thân tấm bìa cứng, GV dùng nhiều ống hút cỡ lớn hoặc đinh đóng vào tấm bìa cứng với khoảng cách 5cm. Phía dưới tấm bìa, bố trí các hộp nhỏ, ở mỗi hộp dán bìa gương ở phía trước có thể tháo ra được (như hình 2).

- *Cách sử dụng:* Tùy vào từng nội dung và chủ đề, GV có thể linh hoạt sử dụng. Ví dụ: Dạy trẻ nhận biết và gọi tên các hình học, các loại quả, các loài hoa, các bộ phận trên cơ thể, màu sắc..., GV bỏ hình ảnh vào các hộp bìa gương, tiếp theo trẻ sẽ dùng quả bóng thả từ trên xuống, quả bóng rơi xuống ô nào thì trẻ phải gọi to tên đối tượng đó lên (như hình 2).

ĐC zic zắc ki diệu này không chỉ dành cho lứa tuổi 24-36 tháng mà có thể sử dụng cho trẻ các độ tuổi khác nhau để nhận biết gọi các buổi trong ngày, các mùa trong năm, các biểu tượng số lượng, hình dạng, chữ cái... bằng việc cho các thẻ lô tô thuộc các nội dung cần cung cấp vào các hộp bìa gương trên. Cách chơi tương tự như trên (như hình 2)

Tên ĐC: Câu cá

Hình 3. ĐC câu cá

- *Chi phí:* 25.000 đồng (In hình con cá, keo âm dương, in thẻ lô tô, khay sắc).

- *Mục đích:* Giúp trẻ linh hoạt hình thành các biểu tượng về các sự vật hiện tượng theo nội dung và chủ đề cụ thể, phát triển khả năng quan sát và kích thích sự hứng thú khi chơi.

- *Cách làm:* Chọn và in hình ảnh các chú cá. Tiếp theo cắt và dán lên bìa cứng carton. Sau đó dùng băng keo trong bọc lại để giữ độ bền cho ĐC. Dán 1 mặt miếng keo âm dương lên thân mỗi chú cá. Cuối cùng gắn khay sắc vào đầu của mỗi chú cá. In các

hình ảnh phù hợp với nội dung và chủ đề cần GD, sau đó cắt và dùng băng keo trong bọc lại để giữ độ bền cho ĐC. Dán mặt còn lại của miếng keo âm dương lên các hình ảnh trên (như hình 3).

- *Cách sử dụng:* Tùy vào từng nội dung và chủ đề, chúng ta có thể linh hoạt sử dụng. Ví dụ với nội dung: Dạy trẻ nhận biết và gọi tên các hình hình học, các loại quả, các loài hoa, các bộ phận trên cơ thể, đồ vật trong gia đình, màu sắc... chúng ta dùng thẻ được in rồi dán lên thân các chú cá. Khi chơi, trẻ câu đúng con cá nào thì phải gọi tên hình được gắn trên thân cá (như hình 3).

ĐC câu cá này có thể sử dụng cho trẻ các độ tuổi trong GD các nội dung như: nhận biết gọi các buổi trong ngày, các mùa trong năm, các biểu tượng số lượng, hình dạng, chữ cái... bằng việc dán các thẻ lô tô thuộc các nội dung cần cung cấp lên thân chú cá (như hình 3).

Tên ĐC: Xúc xắc đa năng (xem hình 4).

- *Chi phí:* 20.000 đồng (in hình đối tượng, bìa gương).

- *Mục tiêu:* Giúp trẻ linh hoạt hình thành các biểu tượng về các sự vật hiện tượng theo nội dung và chủ

đề cụ thể, phát triển khả năng quan sát cho trẻ.

- *Cách làm:* Làm 1 khối hộp lập phương có chiều dài mỗi cạnh khoảng 15cm. Dán 6 bìa gương lên 6 mép của mặt chiếc hộp, chỉ dán 3 cạnh ở mặt hộp, chừa lại 1 cạnh không dán, với mục đích để cho các đối tượng vào. Dùng băng keo trong dán lại bên ngoài theo các mép để giúp cho ĐC bền, không hư hỏng trong quá trình chơi.

- *Cách sử dụng:* Tùy vào từng nội dung và chủ đề, chúng ta có thể linh hoạt sử dụng. Ví dụ với nội dung: Dạy trẻ nhận biết và gọi tên các hình học, các loại quả,

Hình ảnh 4. Xúc xắc đa năng

hoa, các bộ phận trên cơ thể, đồ vật trong gia đình, màu sắc..., GV dùng thẻ được in rời để bỏ vào các mặt của xúc xắc. GV có thể bỏ thẻ các đối tượng vào các mặt xúc xắc. Tổ chức cho trẻ các trò chơi như “Về đúng nhà: tung xúc xắc lên; mặt nào nổi lên phía trên trẻ phải chạy nhanh về ngôi nhà tương ứng” hoặc có thể chơi trò chơi “Ai nhanh hơn: GV tung xúc xắc, trẻ chọn thẻ tương ứng với mặt nổi của xúc xắc” (như hình 4).

ĐC xúc xắc đa năng này có thể sử dụng cho trẻ các độ tuổi để giúp trẻ nhận biết các buổi trong ngày, các mùa trong năm, các biểu tượng số lượng, hình dạng, chữ cái.... bằng việc bỏ các thẻ lô tô thuộc các nội dung cần cung cấp vào các mặt của xúc xắc (hình 4).

Tên ĐC: Nối tương ứng

Hình 5. Nối tương ứng

- Chi phí: 15.000 đồng (in hình đối tượng, giấy bìa, bìa gương)

- Mục tiêu: Giúp trẻ linh hoạt hình thành các biểu tượng về các sự vật hiện tượng theo nội dung và chủ đề cụ thể, phát triển khả năng quan sát và sự hứng thú khi chơi.

- Cách làm: Lấy bìa carton có kích thước khoảng 40x50cm. Dùng bìa gương dán thành hai dãy các ô (như hình 5). Dùng bút lông hoặc dây ruy băng để nối tương ứng 1 ô dãy trên với 1 ô dãy dưới.

- Cách sử dụng: GV có thể linh hoạt sử dụng giúp trẻ nhận biết và gọi tên các hình học, các loại quả, các loài hoa, các bộ phận trên cơ thể, đồ vật trong gia đình, màu sắc... chúng ta dùng thẻ được in rời để bỏ vào 1 trong 2 các cặp ô tương ứng. Nhiệm vụ của trẻ là phải tìm hình ảnh tương ứng bỏ vào ô còn lại (như hình 5).

ĐC nối tương ứng này có thể sử dụng cho trẻ các độ tuổi với các nội dung như: nhận biết gọi các buổi trong ngày, các mùa trong năm, các biểu tượng số lượng, hình dạng, chữ cái.... với cách chơi tương tự như trên.

4.2. Bước đầu khảo nghiệm tính hiệu quả của các ĐC được thiết kế. Sau khi giới thiệu về hình ảnh, mục đích, cách làm, cách sử dụng, chi phí cho từng ĐD, ĐC với 30 GV dạy lớp nhà trẻ 24-36 tháng tuổi tại các trường mầm non (Tuổi Thơ; Họa

Mi; Tuổi Ngọc; 1.6) thuộc địa bàn Quận Liên Chiểu, TP. Đà Nẵng, chúng tôi thu được kết quả sau: - 100% GV cho rằng ĐD, ĐC tự làm theo hướng lồng ghép - chi phí thấp dành cho trẻ 24-36 tháng tuổi này rất có tính khả thi về cả giá trị kinh tế, cách làm và đặc biệt là cách sử dụng đa năng linh hoạt theo từng nội dung, chủ đề, không chỉ dành cho trẻ 24-36 tháng mà còn có thể dùng cho tất cả các lứa tuổi mầm non; - Các mẫu ĐC này được đánh giá là mới và sáng tạo; - Tất cả GV đều cho rằng: khi trẻ được thao tác và chơi với các ĐC, trẻ rất hứng thú và hình thành được các biểu tượng về thế giới xung quanh một cách dễ dàng và hiệu quả; - Các GV đều mong muốn sẽ vận dụng các ĐD, ĐC này vào trong các hoạt động của trẻ một cách sớm nhất.

Việc tự làm ĐC theo hướng lồng ghép - chi phí thấp giúp trẻ 24-36 tháng tuổi không chỉ hình thành các biểu tượng về thế giới xung quanh qua các chủ đề, nội dung khác nhau, mà còn có thể linh hoạt sử dụng cho các lứa tuổi khác nhau. Không những thế, tự làm ĐD ĐC vừa mang ý nghĩa kinh tế, xã hội lại còn mang ý nghĩa GD sâu sắc. Thông qua kết quả khảo nghiệm, bước đầu có thể nhận định tính tích cực, hiệu quả và khả thi của 5 sản phẩm ĐC được thiết kế trên.

Tài liệu tham khảo

- [1] <http://baomoi.vn> “Thị trường đồ chơi trẻ em: Sắp đến thời đồ chơi Việt”, đăng ngày 02/02/2014.
- [2] Bộ GD-ĐT (2001). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ mẫu giáo*. NXB Giáo dục.
- [3] Phạm Mai Chi (chủ biên) (2005). *Đổi mới hình thức tổ chức các hoạt động giáo dục mẫu giáo theo hướng tích hợp theo chủ đề*. NXB Giáo dục.
- [4] Đỗ Thị Minh Liên (2011). *Lý luận và phương pháp hình thành các biểu tượng toán học sơ đẳng cho trẻ mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Phan Đông Phương (2011). *Đánh giá thực trạng trang bị và sử dụng đồ chơi, đồ dùng, thiết bị tối thiểu dùng cho giáo viên mầm non ở một số trường mầm non Hà Nội*. Đề tài Nghiên cứu khoa học cấp Viện, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.
- [6] Nguyễn Ánh Tuyết (chủ biên, 2005) - Nguyễn Thị Như Mai - Đinh Thị Kim Thoa. *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- [7] Nguyễn Thị Triều Tiên (2014). *Bài giảng chuyên đề tổ chức môi trường hoạt động cho trẻ mầm non*. Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng.